

Citiți lecția din manual: *Studiu de caz: Generalii judecați pentru crime de război - Nicolae Macici, Constantin (Piki) Vasiliu, Ion Topor*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Studiu de caz: Generalii judecați pentru crime de război

1. Justiție postbelică

- 1940-1944 - în perioada guvernului Ion Antonescu, politica represivă împotriva evreilor a fost aplicată din ordinul „*Conducătorului Statului*” și de ofițeri de carieră, majoritatea generali;
- justiția postbelică a plecat de la premisa că a existat o răspundere ierarhică pentru cei care au servit regimul Antonescu și au comis abuzuri și atrocități în perioada celei de-a doua conflagrații mondiale, executarea unor ordine venite de la superiori sau aplicarea unor prevederi legale cu un caracter abuziv putând atrage răspunderea penală;
- aprilie 1945-iunie 1946 - liderii regimului antonescian și principalii săi colaboratori au fost arestați și judecați: unii dintre aceștia au fost condamnați la moarte („*lotul Antonescu*”), iar alții au fost condamnați la închisoare pe viață sau la ani grei de detenție;
- în timpul proceselor, numeroși acuzați s-au apărat că nu au făcut decât să execute ce li s-a ordonat, în cadrul legal al regimului Ion Antonescu, însă fără succes în fața reprezentanților acuzării.

2. Generalii Holocaustului românesc

- mai 1945-iunie 1946 - în cadrul Tribunalului Poporului din București au fost judecați și condamnați cei mai cunoscuți generali acuzați de crime de război:

I. Nicolae Macici (1886-1950): ofițer în perioada Primului Război Mondial și general în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, a comandat Corpul 2 Armată (1940-1941) și Armata I (1941-1945). Generalul a fost trimis în judecată pentru faptele comise în Transnistria, pentru rolul jucat în executarea masacrelor evreilor din Odessa („*acte de teroare, cruzime și suprimarea populației din teritoriile în care s-a purtat războiul și de a fi ordonat represalii colective din motive rasiale asupra populației civile din Odessa*”: 25.000-34.000 victime) și implicarea în distrugerea evreilor care au fost trimiși în lagărul de concentrare de la Bogdanovca (45.000 victime). 22 mai 1945 - Macici a fost condamnat la moarte pentru „*crima de dezastrul țării*” și „*crime de război*”. 1 iulie 1945 - regele Mihai I a schimbat pedeapsa generalului în închisoare pe viață. 15 iunie 1950 - generalul Nicolae Macici a murit în penitenciarul de la Aiud.

II. Constantin Z. („Piki”) Vasiliu (1882-1946): primar al orașului Craiova (1938-1940), comandant al Jandarmeriei (1940-1944) și subsecretar de stat pentru Poliție și Siguranță în cadrul Ministerului de Interne (1942-1944). În perioada celui de-al Doilea Război Mondial (*Operațiunea Barbarossa*), generalul s-a implicat în acțiuni dure față de evrei (închiderea în ghetouri, și încercarea de exterminare a cca. 105.000 evrei din Basarabia și Bucovina aduși în trei zone de lângă râul Bug, din Transnistria) și populația rromă („*recidiviști, infractori pentru crime, pungași, borfași, hoți, nomazi și asta doar dacă sunt nemobilizabili*”: 11.000 victime dintre cei 25.000 de rromi deportați în Transnistria). 17 mai 1946 - Vasiliu a fost condamnat de patru ori la moarte și de patru ori la 20 ani detenție. 1 iulie 1946 - generalul Constantin Z. („Piki”) Vasiliu a fost executat prin împușcare la Penitenciarul Jilava.

III. Ioan Topor (1885-1950): Mare Pretor al Armatei (1941) și adjunctul generalului Constantin Z. („Piki”) Vasiliu în cadrul Inspectoratului General al Jandarmeriei, generalul a fost implicat în majoritatea deciziilor importante ale regimului Antonescu, în special cu privire la Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța (la intrarea Armatei Române în Basarabia și Bucovina a ordonat și inițiat personal operațiuni de „*curățare a terenului*”: peste 40.000 de victime; a fost implicat în deportarea dincolo de râul Bug a numeroși evrei și rromi). 3 iulie 1945 - Topor, acuzat de deportarea și uciderea a mii de evrei și rromi, a fost condamnat la închisoare pe viață. 22 iunie 1950 - generalul Ioan Topor a murit în penitenciarul de la Aiud.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=9bHpLiGk8u8>

<https://www.youtube.com/watch?v=9q72f13QWfo>

Fișă de lucru: Studiu de caz: Generalii judecați pentru crime de război

Citiți cu atenție textul de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

„Nu doar conținutul acestor mesaje impresionează profund, ci și modul în care au fost scrise. Sunt abia lizibile, mângălite cu te miri ce. Sunt scrijelite cu mijloace improvizate în lipsa unor creioane ori alte instrumente de scris, uneori cu cerneluri de culori diferite pe cărți poștale, pe mici petice de hârtie, pe chitanțe vechi. Istoricul vienez Benjamin Grilj le-a publicat între timp, sub titlul Lapte negru, (una din metaforele esențiale din Fuga Morții, poemul lui Paul Celan, ai cărui părinți au fost uciși în Transnistria). Am știut ce s-a întâmplat în Transnistria. Am avut rude din Basarabia care au fost acolo. Am primit și misive. Nu prin poștă, desigur. Îmi amintesc de un ofițer german care ne-a adus scrisori acasă. Noi l-am plătit, își amintește Iosef Bursug. Mi-am dat întâlnire din nou cu el. Vrea să-mi înmâneze acte și documente suplimentare. Îmi povestește ce s-a întâmplat cu el și cu ceilalți 50.000 de evrei rămași în oraș. Zguduiți de relatările din Transnistria, s-au așteptat la ce e mai rău. La 11 octombrie 1941, s-a transmis ordinul evacuării și concentrării tuturor evreilor din oraș, în răstimp de 24 de ore, într-un cartier sărăcăcios. Au trăit acolo, în mod normal, 5000 de oameni, Cei care n-au găsit un adăpost s-au văzut obligați să campeze sub cerul liber.”

(Birgit Gortz, articolul *Holocaustul uitat: genocidul din Transnistria*)

1. Selectați, din sursă, două informații care fac referire la mesajele evreilor deportați în Transnistria.
2. Menționați, din sursa dată, o informație referitoare la poetul Paul Celan.
3. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la necesitatea păstrării memoriei tragediei din Transnistria.

BIBLIOGRAFIE:

1. Boşcodeală, Felicia Elena, Ciobanu, Loredana, Şerban, Nicolae, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Booklet, Bucureşti, 2024.
2. Waldman, Felicia, Tudorancea, Anca, Cioflâncă, Adrian, Iancu, Carol, Radu, Adriana, Romandaş, Bogdan-Florin, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Corint Logistic, Bucureşti, 2024.
3. Florian, Alexandru (coordonator), Boboc, Daniel, Drăguşin, Nicolae, Matei, Petre, Petrescu, Florin, Stan, Gabriel, Stanciu, Măriuca, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2024.
4. Soare, Aurel Constantin, Săvuţă, Irina Ema, Rados, Maria, Căplescu, Iuliana Maria, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Litera, Bucureşti, 2024.
5. Florea, Cosmin-Ionuţ, Stan, Viorica, Țigău, Dragoş Lucian, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Sigma, Bucureşti, 2024.
6. Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România, *Raport final*, Editura Polirom, Iaşi, 2005.
7. Ioanid, Radu, *Holocaustul în România*, Editura Polirom, Iaşi, 2019.
8. Centrul pentru Studierea Istoriei Evreilor din România „Wilhelm Filderman”, *Izvoare şi mărturii. Evreii din România între anii 1940-1944*, Editura Hasefer, Bucureşti, 1993-1998.

